

VEM TJÄNAR PÅ ÖVERDRIFTERNA I DEBATTEN OM ARTSKYDD..?

Under rubriken ”Sveriges tolkning av artskyddet är orimlig” går Pia Pehrson och Ludvig Gustafson till storms mot reglerna om skydd för djur- och växtarter. Författarna menar att den svenska lagstiftaren har missförstått EUs direktiv på området, vilket leder till att enstaka småkryp hindrar viktiga samhällsprojekt i onödan. Artikeln bygger emellertid på en vantolkning av bestämmelserna som alls inte återspeglar den rättspraxis som utvecklats i mark- och miljödomstolarna, vilket författarna – som arbetar på Foyen Advokatfirma – givetvis är medvetna om. Jan Darpö, professor i miljö rätt vid Uppsala universitet frågar därför varför dessa överdrifter görs i debatter på miljöområdet.

Artskyddsreglerna har diskuterats livligt i den juridiska litteraturen under de senaste åren. Enkelt uttryckt kan sägas att två uppfattningar stått emot varandra. Den ena hävdar att EUs artskyddsregler bara är tillämpliga på sådana handlingar där avsikten är att döda/störa skyddsvärda fåglar och andra djur, t.ex. vid jakt. Den andra menar att även ”indirekta” handlingar omfattas, dvs. åtgärder avser något helt annat, men där den medvetna konsekvensen blir att arten dödas/störs. Ett sådant exempel kan vara när man bygger ett vindkraftverk vid kungsörnens häckningsområde eller exploaterar för bostäder i närheten av ekoxens levnadsmiljö. Frågan som ställts i debatten har gällt om den myndighet som ska pröva vindparken eller bebyggelsen ska ta hänsyn till dessa ”indirekta effekter”. Det svar som utvecklats i miljödomstolarnas rättspraxis är numera tydligt och innebär att sådana hänsyn ska tas, men bara i den mån som det indirekta dödandet/störandet har betydelse för artens bevarandestatus. Det betyder med andra ord att känsliga arter kan få ett starkt skydd i det enskilda fallet, medan skyddet för vanligare arter blir motsvarande lägre eller inget alls. Ett illustrativt exempel på hur denna bedömning görs finns i Mark- och miljööverdomstolens (MÖD) avgörande om Norrvikens Trädgårdar från februari i år. Målet gällde en bostadsbebyggelse i Båstad i närheten av en miljö som hyser den större vattensalamandern. Domstolen konstaterade att åtgärderna visserligen var sådana att de omfattades av förbudet mot störning, men att de sammantaget inte skulle medföra någon påverkan av betydelse för populationen i området och därmed inte på bevarandestatus hos arten (avgörandet finns tillgängligt på nätet om man googlar på **M 2114-15**). Det bör också poängteras att till skillnad mot vad som påstås i debatten ansluter MÖDs tillämpning till hur reglerna förstås i andra medlemsländer i EU, t.ex. i Tyskland som är ledande när det gäller utbyggnaden av vindkraft.

Min reaktion på Rickard Axdorffs och Robert Wedmos artikel som inledde debatten i SVD (4/4) var därför att den var skriven av någon som inte förstod hur prövningen fungerade och att det inte fanns någon anledning att gå in i en diskussion som präglades av lösa påståenden och missuppfattningar. Min förvåning blev därför stor när jag läste Pehrson & Gustafson debattartikel (12/4), då de ju arbetar på en advokatbyrå och givetvis känner till hur rättspraxis ser ut på området. **De vet alltså att de svenska reglerna inte är ett skydd för bofinkar och andra vanliga djur och växter, utan bygger på en bedömning av artens skyddsvärde och påverkan på dess bevarandestatus.** Ändå innehåller deras artikel den här typen av överdrifter, vilket gör att man kan fundera på deras motiv. Pehrson & Gustafson är givetvis också medvetna om att de länsstyrelser och miljödomstolar som är inblandade i artskyddsärenden inte kan kommentera enskilda fall, då det skulle strida mot vad vi

kallar för ”god förvaltning”. Naturvårdsverket – som är den myndighet som ligger närmast till hands för att bringa klarhet i frågor som dessa – har också varit tyst i artskyddsdebatten, liksom i andra kontroverser under senare år.

På så vis har vi fått en situation där överdrifter i miljödebatten får en viss status genom att de framförs av advokater – som ju ska representera den juridiska sakkunskapen på området – och får stå oemotsagda av de myndigheter som vet bättre. Ett annat sådant exempel är den hätska debatt som utbröt efter Vattenverksamhetsutredningens förslag om nyprövning av kraftverk och andra verksamheter som aldrig bedömts enligt modern miljölagstiftning (se Ebbessons och mitt anlägg ”Bra med moderna krav på vattenkraften” på SvD/Debatt den 6/10-14). Det här är olyckligt då det blockerar en saklig diskussion som för framåt. Vidare förmedlas till de ansvariga politikerna en skev uppfattning om hur reglerna tillämpas och vad som krävs enligt EU-rätten. Det blir givetvis inte heller bättre av påståenden som att artskyddet utgör ett hot mot all samhällsutveckling. Tvärtemot vad som påstås i debatten går ju utbyggnaden av vindkraften snabbt och i enlighet med planerna. I dagsläget produceras 15,5 TWh, beräknat över de senaste 12 månaderna, vilket motsvarar 11 procent av den svenska elanvändningen. Ökningen har gått från 3,5 TWh 2009 till 11,5 TWh 2014. Visst finns det problem, men de rör främst det kommunala vetot, bristande myndighetsresurser och försvarets s.k. stoppområden. Mot den här bakgrunden är det svårt att tro att artskyddet skulle utgöra ett allvarligt problem i sammanhanget och då kvarstår frågan; varför dessa överdrifter i miljödebatten..?

*Jan Darpö, professor i miljö rätt
vid Uppsala universitet*